

Međimurska tradicijska glazba u kontekstu interkulturalne nastave glazbene kulture

---

Matjašec, Karolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:613851>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

KAROLINA MATJAŠEC

**MEĐIMURSKA TRADICIJSKA GLAZBA U
KONTEKSTU INTERKULTURALNE NASTAVE
GLAZBENE KULTURE**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Jasna Šulentić Begić

Osijek, 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. TRADICIJSKA GLAZBA.....	2
2.1. TEORIJSKI KONTEKST TRADICIJSKE GLAZBE	2
2.2. TRADICIJSKA GLAZBA MEĐIMURJA.....	4
3. INTERKULTURALNA NASTAVA	9
3.1. TEORIJSKI OKVIR OBRAZOVANJA I UČENJA.....	9
3.2. INTERKULTURALNA NASTAVA I UTJECAJ KULTURE NA UČENJE	10
3.2.1. Interkulturalni utjecaj na učenje.....	12
3.2.2. Širi kontekst interkulturalnog utjecaja	14
4. ULOGA TRADICIJSKE GLAZBE U INTERKULTURALNOM OBRAZOVANJU	16
5. ZAKLJUČAK	19
6. LITERATURA	21

Sažetak

Međimurska tradicijska glazba u kontekstu interkulturalne nastave Glazbene kulture

Međimurska tradicijska glazba razvijala se pod značajnim utjecajem tradicijske glazbe regija koje se nalaze u okruženju Međimurja kao i pod utjecajem tradicijskih glazbi zemalja koje su imale tijekom turbulentne povijesti značajni utjecaj na područje Međimurja. U tom kontekstu međimurska glazba se ističe kao vrijedno sredstvo za primjenu u interkulturalnoj nastavi Glazbene kulture kojim se može na kvalitetan način djeci približiti ne samo tradicijska glazba njihovog kraja već i ostvariti komparativna analiza međimurske tradicijske glazbe i drugih tradicijskih glazbi te povezivanje različitih kultura koje se pojavljuju u interkulturalnom razredu. Na taj način uči se o značaju međusobnog oplemenjivanja različitih kultura međusobnom suradnjom što je preduvjet za uspješnu integraciju i razumijevanje u interkulturalnom okruženju koje je sve više prisutno u suvremenom, globaliziranom svijetu pa tako i suvremenoj učionici.

Ključne riječi: tradicijska glazba, interkulturalno obrazovanje, nastava Glazbene kulture, međimurska glazba.

Abstract

Međimurje traditional music in the context of intercultural teaching of Music Culture

Traditional music of Međimurje was developed under significant influence of traditional music of the regions around Međimurje as well as under the influence of traditional music of countries that have had an important role in area of Međimurje during its turbulent history. In this context, music of Međimurje stands out as a very valuable instrument for the application of intercultural teaching of Music Culture which can provide to children, not only very good tool for learning about traditional music of their region but also to make a comparative analysis of traditional music of Međimurje and other traditional musics. Combination of different cultures by mutual coexistence and cooperation as it was case with traditional music of Međimurje represents a prerequisite for successful integration and mutual understanding in an intercultural environment that is increasingly present in the modern, globalized world and thus the modern classroom.

Keywords: traditional music, intercultural education, music culture, teaching music culture, Međimurje music.

1. UVOD

Tradicijska glazba predstavlja važnu karakteristiku određene kulture i tradicije određenog područja općenito. Pri tome joj je karakteristično da se temelji na usmenoj tradiciji iste kulturne skupine i prenosi se s koljena na koljenu uz neizostavne modifikacije u svakoj generaciji. Uz navedeno, tradicijska glazba može biti komponirana i koristeći glazbene karakteristike koje su izvedene iz usmene tradicije specifične kulturne skupine. Veoma je značajna uloga koju ima tradicijska glazba igra u kulturnoj baštini određene kulturne skupine. Sukladno navedenom, logično je pretpostaviti da tradicijska glazba u suvremenoj kulturi napreduje u određenom kontekstu. Taj kontekst se posebno može povezati s društvenim kontekstom uz koji se tradicijska glazba usko veže, kao i društveni kontekst iz kojeg je tradicijska glazba potekla. Opisano je važno iz razloga kontinuiranog praćenja vrijednosti i prakse tradicijske kulture društva. Također, očuvanjem tradicijske glazbe u pravilu se čuva i autentičnost kulturne skupine kojoj tradicijska glazba pripada. Ova značajka posebno je važna u suvremenom interkulturalnom kontekstu u kojem tradicija zavičaja dolazi u korelaciju s miješanjem kultura brojnih sudionika današnjeg društva koji potječu iz različitih kultura.

Interkulturalno obrazovanje odnosi se na fenomen interakcije između ljudi, religija, kultura, govornika različitih jezika koji imaju različita mišljenja i stavove. Ovo je obrazovanje temeljno u rješavanju kulturnih razlika (načela, vrijednosti, tradicija itd.), kao i ostalih razlika (rodne, socijalne, ekonomske razlike, itd.). Ukoliko se tvrdnje povežu s očuvanjem tradicijske glazbe, utoliko je vrlo lako za zaključiti da se navedeno očuvanje može odvijati i kroz programe odgoja i obrazovanja, uključujući i interkulturalni odgoj i obrazovanje pri čemu se prihvaća i poštuje svačija kultura, ali se njeguje tradicija kraja u kojem se nastava održava. Upravo u tom slučaju ključnu ulogu ima nastava Glazbene kulture u osnovnim i nastava Glazbene umjetnosti srednjim školama, ali i na stručnim studijima koji temu proučavaju kroz detaljnu analizu.

Cilj ovoga završnog rada je predstaviti međimursku tradicijsku glazbu u kontekstu interkulturalne nastave Glazbene kulture. U prvom djelu završnog rada će biti predstavljena i definirana tradicijska glazba. Također, dat će se detaljniji prikaz tradicijske glazbe Međimurja. U drugom djelu rada će biti teorijski objašnjena i definirana interkulturalna nastava. Detaljnije, objasniti će se interkulturalna nastava glazbe te interkulturalna nastava Glazbene kulture, kao i interkulturalno načelo. U trećem i završnom djelu završnog rada će biti povezane navedene teorijske osnove pojmova te će biti izveden zaključak.

2. TRADICIJSKA GLAZBA

Svako društvo određeno je svojom tradicijom i kulturom. Pri tome glazba ima važnu ulogu u stvaranju lokalnog identiteta i izgradnji vlastite lokalne kulture. Kroz tradicijsku glazbu zajednica održava svoj identitet. Ona motivira članove društva da rade zajedno, da se bore za zajedničke ciljeve i međusobno surađuju. Tradicijska glazba oblik je povezivanja među članovima zajednice koji se odvija kroz veze stvorene osjetilima, prvenstveno sluha. Međutim, veze koje nastaju u zajednici pomoću glazbe stvaraju se i obnavljaju doživljavanjem prizora, mirisa, okusa, taktilnih osjeta i zvukova.

2.1. TEORIJSKI KONTEKST TRADICIJSKE GLAZBE

Tradicija je riječ koju se koristi za opisivanje praksi i znanja prenesenih od predaka. Prema tome, tradicijska glazba se opisuje kao glazba koja se temelji na znanju i praksi predaka. To ne znači da mora ropski slijediti točno ono što su oni radili, ali da stil vuče korijene iz prošlosti i da postoji osjećaj kontinuiteta (Nettl i Béhague, 1973). Obično uključuje učenje od glavnog glazbenika ili glazbenika iz prethodne generacije i proučavanje njihove glazbe (Anderson i Campbell, 2010).

Kako bi se shvatio pojam tradicijske glazbe, potrebno je promatrati ga kao široko utemeljeni sustav koji tijekom vremena prilagođava složeni proces glazbene konvergencije, spajanja i inovacija (Anderson i Campbell, 2010). Uključuje različite vrste pjevanja, plesa i instrumentalne glazbe razvijene tijekom nekoliko stoljeća (Rendulić, 2019).

Tradicijnska glazba predstavlja vrstu glazbe koja je nastala stoljetnom evolucijom usmene predaje. Čimbenici putem kojih se oblikuje tradicija je kontinuitet povezivanja sadašnjosti s prošlim vremenima kao i varijacija koje proizlaze iz kreativnog impulsa pojedinca ili skupine kao i zajednica putem koje se određuje oblik kroz koji se glazba održava (Inskip i sur., 2008 prema Šulentić Begić i Begić, 2017). Tradicijska glazba predstavlja umjetnost različitih, prvenstveno manjih društvenih zajednica unutar kojih je postojalo međusobno poznavanje članova i njihova stalna komunikacija i interakcija (Vitez i Muraj, 2001 prema Šulentić Begić i Begić, 2017).

Ponavljajući i strukturirani zvukovi glazbe nalaze se u gotovo svakom društvu – zajedno s jezikom. U glazbi postoji nešto duboko ljudsko, ali i duboko kulturno, jer poput raznolikosti jezika također postoje razne vrste glazbe. Za razliku od jezika, za glazbu nije potrebno "razumijevanje". Ljude može pokrenuti glazba naroda čiji im jezik ništa ne znači, a ista glazbena izvedba može značiti različite stvari različitim ljudima. Tradicijska glazba je stvorena u skupini, traje od vremena nastanka do danas, popularna je i često se svira i pjeva u svojoj regiji i od strane lokalnog stanovništva, a obično je anonimna (Campbell, 2003).

Iako se glazba u većini razvijenih društava na svijetu popularno povezuje sa zabavom, rasonodom i nekim stupnjem nevažnosti, rijetko je to "samo" zabava. Glazba može pokrenuti ljude te zbog toga članovi zajednica širom svijeta koriste ju za stvaranje kulturnog identiteta i brisanje kulturnog identiteta drugih, stvaranje jedinstva i razdvajanja. Neki su glazbenici uhićeni, mučeni, zatvoreni i ponekad ubijeni, dok su drugi pozvani na mjesta moći: podržavaju se neki glazbeni događaji, a drugi zabranjuju. Stvaranje tradicijske glazbe snažno ukorjenjuje lokalni karakter i tradiciju, što često ometa one koji nastoje iskorijeniti lokalnu tradiciju i nametnuti svoju (Nettl i Béhague, 1973). Prema tome, glazba je jednako kao i jezik, pismo, običaji i drugi oblici umjetnosti temeljni faktor razvoja lokalne kulture i potvrđivanje identiteta zajednice.

Tradicijska glazba ponajviše je nekomercijalna i anonimno stvarana glazba, često povezana s nacionalnom ili regionalnom kulturom. Ona slijedi tijek zbivanja svakodnevnog života zajednice, odnosno svakodnevnog privatnog života ljudi, poput vjenčanja, rođendana i pogreba. Također, neke tradicijske pjesme obilježavaju blagdane i vjerske svetkovine, primjerice Božić, Uskrs i druge važne svetkovine. Izvođenje tradicijske glazbe u suvremeno doba sve je manje prisutno, ona se prvenstveno pojavljuje kao pojava povezana s određenim svečanostima ili kulturnim događajima na kojima se ciljano njeguje takva vrsta glazbe i tradicija općenito (Mills, 1974 prema Šulentić Begić i Begić, 2017). Na prostoru Republike Hrvatske tradicijska glazba se pojavljuje u kontekstu amaterizma kulturnog i umjetničkog stvaralaštva koji ima značajnu funkciju u procesu održavanja tradicije putem brojnih kulturno-umjetničkih društava i folklornih smotri (Drandić, 2010 prema Šulentić Begić i Begić, 2017). Kako navode Jelinčić i Žuvela Bušnja, „tradicijska glazba zastupljena je i putem medija kao sastavni dio tematskih radio i televizijskih emisija, ali sve više i internetskih portala specijaliziranih za njegovanje tradicijske glazbe“ (Jelinčić i Žuvela Bušnja, 2008 prema Šulentić Begić i Begić, 2017: 124).

Iako se tradicijska glazba u velikoj mjeri razvila izvan pismenog procesa, veći dio je zapisan. Neki izvođači formalno uče iz pisanih izvora, kao i neformalno od iskusnih glazbenika. Drugi uče uz pomoć radija, televizije i zvučnih snimki. Usmena osnova tradicijske glazbe omogućuje da bude fluidnija od pisane glazbe. Iako su neki glazbenici i pjevači sami po sebi narodni skladatelji, nisu sve nove skladbe prihvaćene kao dio žive tradicije. Kad jesu, izvorni skladatelj često se zaboravi, a melodija upija utjecaj različitih dijalekata, instrumenata i glazbenika. Dakle, postoji mnoštvo verzija dobro poznatih melodija i pjesama kao što je uobičajeno npr. u irskoj glazbi. U granicama ustaljene tradicije, iskusni izvođači koriste improvizaciju u interpretaciji melodija, pjesama i plesova. To uključuje ukrašavanje i variranje osnovnih melodijskih struktura u plesnoj glazbi, kao i u tradicijskim pjesmama (Nettl i Béhague, 1973).

Prisutnost glazbe kao oblika tradicije pojavljuje se gotovo svuda. Djeci su se pjevale uspavanke, radnici na polju pjevali su svoje pjesme kako bi si olakšali rad, pastiri su pjevali pastirske tradicijske pjesme na ispaši kako bi skratili vrijeme, glazba je bila nezaobilazan dio programa svake proslave, zabave i događaja. Pri okupljanjima ljudi, nakon mise, na zabavama, svadbama, kod održavanja običajnih ophoda sviralo se, pjevalo i plesalo (Marošević, 2016).

2.2. TRADICIJSKA GLAZBA MEĐIMURJA

Kada se sagleda tradicijska glazba Međimurja, prvenstveno se ističe vokalna glazba s izrazitim jednoglasnim napjevima. Navedeni napjevi razvijaju se unutar širokih melodijskih linija koje obuhvaćaju velik opseg. Teme pjesama su prvenstveno ljubavne i lokal-patriotske, ispunjene su toplinom i pozitivnim emocijama i izraženom nostalgijom za zavičajem (Stipčević, 1996).

Posebno važnu ulogu ima *međimurska popevka*¹, jednoglasni oblik pjevanja iz međimurskog područja koji je posebnost tradicijske glazbe Hrvatske zbog melodijskih linija širokog opsega koje su sazdane na modusu crkvene glazbe, ponajviše pentatonici te molskoj tonskoj ljestvici (Stipčević, 1996). Uglavnom se izvode solistički, prvenstveno u slobodnom,

---

¹„Međimurska popevka, tradicionalni oblik pjevanja sjeverozapadne Hrvatske, uvrštena je na UNESCO-ovu reprezentativnu listu nematerijalnih kulturnih dobara čovječanstva, zahvaljujući generacijama ljudi koji su pjevajući pjesme uspjeli sačuvati ovaj tradicijski glazbeni izričaj od zaborava.“ *Hrvatska puna života*. Preuzeto s: <https://croatia.hr/hr-HR/doziviljaji/kultura-i-bastina/unesco-nematerijalna-dobra-medimurska-popevka>

parlandorubato ritmu putem kojeg pjevač prati ritam i prenosi svojim pokretima značenja teksta pjesme, pa se stoga radi i o značajnoj količini raznih napjeva i tekstualnih zapisa pjesama (Bajuk, 2020). Sastavni elementi međimurske popevke su stihovi odnosno tekst te melodija arhaičnog prizvuka stvorena na baštini crkvenih modusa srednjovjekovnog korala gregorijanskog tipa te jednoglasne liturgijske pjesme. Kad popevke izvodi skupina pjevača, započinje nastupom najboljeg ženskog ili muškog pjevača, nakon čega drugi pjevači prihvaćaju i nastavljaju pjevati popevku u srednjem registru glasa, opuštanjem s tona na ton. Završni slog se pjeva tiše, čime se naglašava kraj. Stariji napjevi obilježeni su užim melodijskim opsegom, jedinstvenim ritmom i izostankom prave pjevne strofe. Noviji napjevi s druge strane sadrže više razgranate melodije te imaju promjenjivi ritam polimetričnog oblika. Prisutni su također i strani utjecaji koji pokazuju prisutnost i interakciju drugih etničkih zajednica sa stanovnicima Međimurja tijekom stoljeća. Tako se pojavljuju utjecaji keltske glazbe koji svjedoče o antičkoj prisutnosti romaniziranog keltskog stanovništva uoči doseljavanja Hrvata, zatim prisutnost drugih slavenskih elemenata koji ukazuju na postojanje iskonske praslavenske zajednice iz koje dolaze i današnji Međimurci, ali i kretanjima slavenskih stanovnika iz drugih područja, prvenstveno izbjeglima tijekom osmanskih osvajanja. Elementi napjeva karakterističnih za tradicijsku glazbu drugih područja Republike Hrvatske iz ranosrednjovjekovnog razdoblja kao i povijesne i suvremene migracije hrvatskog stanovništva upućuju na multikulturalnu prošlost Međimurja koja je ostavila svoj trag i u glazbi (Bajuk, 2018a).

Značajnu ulogu u zapisivanju i očuvanju međimurske tradicijske glazbe imao je Vinko Žganec koji je tijekom dugogodišnjeg rada prikupio, transkribirao i analizirao oko tri tisuće popevki, napjeva i pjesama. Suvremeni nastupi međimurske popevke uglavnom se izvode skupno, za razliku od tradicionalnih nastupa gdje su se prvenstveno izvodile solistički, od jednoglasnog do višeglasnog nastupanja, sve do četveroglasja. Također se često pojavljuje u suvremenoj izvedbi i instrumentalna pratnja, prvenstveno tamburaška. Međimurske popevke u suvremeno vrijeme također određuju određene karakteristike zborskog pjevanja, primjerice dinamičke i agogičke razlike, tendencija čvrstog ritma i upotrebe jednostavnih mjera, ali i uvježbavanje za nastupe profesionalnog, glazbeno školovanog pojedinca koji preuzima ulogu voditelja odnosno dirigenta te pomoću pisanih izvora (ponajviše Žgančevih zapisa sačuvanih u zbirci) (Ceribašić, 2012).

Napjevi koji se pojavljuju u međimurskoj popevci prvenstveno su starocrkvenog autentičnog modusa bez predznaka. Temelji se na arhaičnom pentatonskom nizu i s pet tonova

u dorskoj, eolskoj i miksolidijskoj ljestvici. Značajna je uloga crkve u razvoju tradicijske međimurske popevke prvenstveno iz razloga što je tijekom posljednjih nekoliko stoljeća Crkva imala veliki utjecaj na razvoj i poticanje razvoja glazbene umjetnosti. Također, značajan utjecaj imalo je i plemstvo kao i imućniji građani s kojima dolaze i srednjoeuropski glazbeni elementi, prvenstveno elementi tradicijske glazbe Austrije i južne Njemačke. Prožimanje međimurske i slovenske te mađarske glazbene baštine posljedica su geografskih i povijesnih okolnosti (Bajuk, 2020).

Sagleda li se tradicijska glazba dublje u povijest, prvenstveno je s područja Međimurja očuvana sakralna glazba. Ipak istraživanja koja je provela Lidija Bauk potvrđuju kako je takva sakralna pjesma tek održana tradicijska pjesma dok je značajnu ulogu imala i pučka tradicijska pjesma koja se nije održala ili za koju nije sasvim pouzdano koliko je zaista stoljeća dio tradicijskog glazbenog opusa Međimurja. Kako navodi Bauk (2018b: 225), „propovijedajući tijekom sedamnaestog stoljeća na kajkavskom narječju, misionari katoličke crkve su stvarali vjerske, crkvene pjesme s dinamičnim svojstvima svjetovnih popjevaka te su vjericima omogućavali njihovu izvedbu kao zamjenu za pogane, lotrene i nečiste popevke prisutne u pučkoj predaji srednjeg vijeka. Usklađena s tridentinskim reformama i kontrafakturom, Trnavska sinoda zabranila je 1566. godine pjevanje popevki na narodnom jeziku unutar prostora crkve koje nisu odobrene od crkvene vlasti barem stotinjak godina ranije. Tijekom svojeg misionarskog i katehetskog djelovanja u 17. i 18. stoljeću, hrvatski isusovci Nikola Krajačević Sartorius, Juraj Habelić i Juraj Mulih obradili su značajan broj svjetovnih tradicijskih napjeva Međimurskog kraja i prilagodili ga crkvenim standardima. Provedena istraživanja kajkavskih i latinskih duhovnih napjeva i tekstova razdoblja 18. stoljeća pokazala su kako je prisutna značajna sličnost duhovnih kajkavskih napjeva prerađenih prema stihovanim tradicijskim predlošcima. Primjer za takve prerade su: "Oj, Detence me predrago" nastalo preradom istoimene uspavanke, zatim „O, ti Gospe odličena" nastala od "Igralo kolo široko", "Smiluj se mene, o Bože" prerađena iz "Lepo mi poje črni kos", "Zdrava zvezda morska" iz "Hranila devojka tri sive sokole", "Zdravo budi, Marija" prema "Posejal sem bažulek" i slično (Bajuk, 2018b: 226).

Područje Međimurja ističe se i instrumentalnom tradicijskom glazbom kojom dominira cimbal kao najvažniji tradicijski instrument (Slika. 1). Cimbal je građen od drvene rezonantne kutije uglavnom u obliku trapezoida s osamdesetak do stotinu žica koje su ugođene u skupinama po dvije, tri ili više za jedan ton (Miholek, 2016).

Slika 1. Cimbal i prepoznatljivi drveni štapići za sviranje (Miholek, 2016)

Na cimbalu se žice udaraju s dva batića. Najčešće se svira solistički, a ponekad se kombinira s violinom i citrom. Citra (Slika. 2) je još jedan instrument karakterističan za tradicijsku međimursku glazbu koji se koristi za pratnju napjeva i za plesne melodije. Melodija se na citri stvara putem trzanja žica koje se skraćuju na pritisak prstiju ili drvenog štapića. Stalno isti dubok ton (bas) nastaje trzanjem „praznih“ žica (Miholek, 2016).

Slika 2. Tradicijska citra (Rendulić, 2019)

Karakteristične citre za Međimurje bile su takozvane bordunske citre odnosno kosanke. Međimurci su ih vlastoručno izrađivali noseći se primjerima tvorničkih akordičkih citra. Najčešće su koristili za primjer papirnate grafičke podloške nalik tabulaturama. Spomenuti solistički instrument s jednom melodijskom i dvije bas žice napete na plosnatoj drvenoj

hvataljki s okruglom glasnjačom svirao se putem trzanja žica kožnom trzalicom ili drvenim štapićem. Žice su se skraćivale pritiskom prstima (Bajuk, 2018b).

3. INTERKULTURALNA NASTAVA

Značajne etničke, socijalne i vjerske skupine dio su našeg društva. U kontekstu sve veće raznolikosti u društvu, škole moraju igrati svoju ulogu. Interkulturalno obrazovanje odgovor je na raznolikost učionica čiji je cilj ići dalje od pasivnog suživota, postići razvijajući i održivi način zajedničkog života u multikulturalnim društvima stvaranjem razumijevanja, poštivanja i produktivnog dijaloga između različitih skupina. Interkulturalno obrazovanje od vitalnog je značaja za cjelokupnu obrazovnu zajednicu kao segment procesa osposobljavanja za vještine sudjelovanja i interakcije u multikulturalnom društvu. Putem programa kroz koje se potiče međukulturalni dijalog učenika različitog kulturološkog porijekla, različite vjere i raznolikih osobnih karakteristika, obrazovanje ostvaruje značajan doprinos društvima u njihovom razvoju i integraciji.

3.1. TEORIJSKI OKVIR OBRAZOVANJA I UČENJA

Jedna od najvažnijih sastavnica svakog društva jest prenošenje znanja i iskustva sa starije generacije na novu i to se u pravilu odvija putem obrazovnog sustava. Obrazovanje je proces olakšavanja učenja ili stjecanja znanja, vještina, vrijednosti, morala, uvjerenja i navika koje se odvija u posebnim institucijama namijenjenima za učenje i odgoj te putem kojih se razvija obrazovno znanje i vještine kod djece (Bedeković, 2013). U suvremenom kontekstu obrazovanje se treba promatrati kao shvaćanje prema kojem je temeljni cilj obrazovnog procesa stjecanje znanja te razvoj kritičkih sposobnosti i umjetničkog vrednovanja (Stipčević, 1996). Obrazovne metode čine proces podučavanja, osposobljavanja, pripovijedanja priča, raspravu i ciljano istraživanje. Obrazovanje se često provodi tako da odgajatelj upravlja obrazovnim procesom, no učenici se mogu i sami obrazovati (Bedeković, 2013). Obrazovanje se može odvijati u formalnim ili neformalnim okruženjima, a svako iskustvo koje ima formativni učinak na način na koji neko misli, osjeća ili djeluje može se smatrati obrazovnim. Povijesno gledano, obrazovanje je formalizirano i institucionalizirano prvenstveno tijekom antičke Grčke. Dok su Grci razvijali prvenstveno aristokratsku koncepciju obrazovanja, za Rimljane je obrazovanje oblikovano kako bi udovoljilo potrebama Carstva i proširilo univerzaliziranu koncepciju kulture i građanstva utemeljenu na rimskim idealima. Tada je obrazovanje za Rimljane uključivalo *educatio* i *instructio*, u kojem je učitelj trebao podučavati djecu. Slijedeći latinske

korijene, rane engleske koncepcije obrazovanja uključivale su odgoj i odgoj mladih ljudi od djetinjstva kako bi ih naučili lijepom ponašanju, navikama i njegovali osobine ličnosti i mišljenja. Krajem 19. stoljeća, i klasicistički konzervativni konzervativci i naprednjaci poput Deweyja vratili su se latinskom terminu *educatio*, kako bi obogatili i legitimirali svoje pedagoške projekte. Europski edukacijski sustavi nastali su na tradiciji rimskih i grčkih obrazovnih sustava. Rezultat je bila idealizirana verzija zapadnjačkog obrazovanja u kojem su učitelji trebali potaknuti razvoj urođenih ljudskih potencijala (Kellner, 2003).

Formalno obrazovanje najčešće je podijeljeno na nekoliko faza, pri čemu je u pravilu prva faza vrtić, zatim slijedi osnovna škola i srednja škola, pa zatim fakultet, sveučilište i naposljetku programi cjeloživotnog učenja. Pravo na obrazovanje prepoznale su neke vlade i Ujedinjeni narodi. Globalne inicijative imaju za cilj postizanje cilja održivog razvoja koji promiče kvalitetno obrazovanje za sve. U većini država svijeta obrazovanje je obvezno do određene dobi. Obrazovanje je društveno organiziran i reguliran proces kontinuiranog prenošenja društveno značajnih iskustava iz prethodnih generacija u sljedbenike. Glavni način stjecanja obrazovanja je pohađanje nastave u sustavu obrazovnih institucija, tj. obrazovanje je proces prijenosa i primanja (Đuranović, Miljković i Vidić, 2019).

3.2. INTERKULTURALNA NASTAVA I UTJECAJ KULTURE NA UČENJE

Kako bi se uspješno mogla provesti paradigma interkulturalnog učenja, svi uključeni u obrazovni sustav, dakle i učitelji, ali isto tako i učenici, trebaju znati učiti na interkulturalan način. Interkulturalno učenje predstavlja veoma općenit koncept kao kultura ili jezik pa je slijedom toga veoma teško ovaj način učenja jednoznačno definirati. Stručnjaci još uvijek vode rasprave o tome radi li se tu o cilju učenja, procesu učenju ili jednostavno o načinu komunikacije (Zidarić, 2002 prema Hrvatić, 2007).

Učitelji imaju bitnu ulogu u prihvaćanju razlika i raznolikosti. Zbog svog utjecaja na djecu i mladež, oni imaju odgovornost u izgradnji koncepcija i identiteta. Pitanje identiteta ima središnje mjesto u razumijevanju i smjeru plurikulturalnih stvarnosti, jer je razumijevanje identiteta ključno za olakšavanje ili stvaranje prepreka u odnosu na društveni diskurs. To ili potiče ratove ili olakšava suradnju. Potrebno je prepoznati identitete kao dinamične i interaktivne procese. Oni su izgrađeni na interakciji. Kada se kontekst mijenja, stupovi koji

podržavaju identitet, kao što su npr. solidarnost također se mijenjaju (Kellner, 2003). Ne samo da pojedinci imaju višestruke identitete, već i u konstrukciji njihovog identiteta, oni pozivaju na elemente iz mnogih kultura i vrednuju ih. Štoviše, nositelji različitih kultura mogu tvrditi da isti kulturni elementi budu njihovi. Stoga je potrebno shvatiti da kulturna baština ima višestruko vlasništvo.

Glavni cilj interkulturalnog učenja smatra se razvojem interkulturalne kompetencije, što je sposobnost djelovanja i povezivanja u različitim kulturnim kontekstima. Ogleda se kroz:

- prikladnost – pravila, norme i očekivanja nisu značajno prekršena
- učinkovitost – ostvareni su ciljevi ili vrijednosti (Messner i Schäfer, 2012).

Općenito prevladava mišljenje kako interkulturalna kompetencija iziskuje tri komponente koje moraju biti prisutne kod učenika: određene vještine, kulturno osjetljivo znanje i motivacija za kreativno mišljenje. Vještine, vrijednosti i stavovi koji čine interkulturalnu kompetenciju uključuju:

- interkulturalne stavove (kao što su otvorenost, radoznalost, spremnost)
- opće znanje (o teorijskim aspektima rada i interakcije društvenih skupina / proizvoda / prakse)
- vještine tumačenja i povezivanja (odnos druge kulture prema vlastitoj kulturi)
- vještine otkrivanja i interakcije (poput sposobnosti otkrivanja informacija o drugoj kulturi i mogućnost komuniciranja)
- kritičnu kulturnu svijest (da postoje različite kulture pored vlastite) (Messner i Schäfer, 2012).

Zadatak učitelja je poticanje u učeniku učenje u svim tim aspektima. Ako je ono uspješno, interkulturalno učenje rezultira kulturološkim kompetentnim učenicima (Messner i Schäfer, 2012).

3.2.1. Interkulturalni utjecaj na učenje

U kontekstu interkulturalnog učenja, važno je biti svjestan različitih potkategorija kulture, kao što su "subjektivna kultura" i "objektivna kultura" ili "formalna kultura". "Objektivna kultura" ili "formalna kultura" se odnosi na institucije, velike ličnosti u povijesti, književnosti, itd., dok prva, tj. "subjektivna kultura", bavi se manje osjetljivim aspektima kulture, poput svakodnevnih obrazaca. U interkulturalnom učenju treba upotrijebiti mješavinu obje, no osobito je važno shvaćanje subjektivne kulture koja pokreće razvoj interkulturalne kompetencije (Messner i Schäfer, 2012).

Zahvaljujući brojnim socijalnim i psihološkim istraživanjima o rasnim odnosima poznato je kako će se pozitivni međugrupni odnosi najvjerojatnije pojaviti kada se ljudi smještaju u kontekste u kojima mogu raditi zajedno za opće dobro. Programi koji olakšavaju promicanje takve pozitivne interakcije i stvaraju zajednički poticajni kontekst za njihov razvoj i interpretaciju u pravilu postižu daleko bolje rezultate međusobne integracije na međukulturalnoj razini. Budući da je većina stambenih objekata u Sjedinjenim Američkim Državama raspoređena po rasnim i klasnim podjelama, većina učenika odrasta u prilično homogenim četvrtima, pa se odvajaju tipično po rasi i klasi. Iskustva s javnim školama vjerojatno će izložiti učenike širokom rasponu klase, rase i etničkog, kao i ostalih društvenih statusa u zajednici s kojom su vjerojatno imali malo prethodnih kontakata. Slično tome, raznolikost samog razrednog odjela može igrati ulogu u pomaganju učenicima da cijene i upoznaju se s razlikama. Rad na zajedničkom cilju najbolji je način stvaranja međusobno poštujućih i egalitarnih stavova (Marullo, 1998).

Važno je imati na umu kako se interkulturalno obrazovanje ne može usmjeriti isključivo na dio društva, već mora biti usmjereno na cijelo društvo kao cjelinu. Ono postaje interkulturalno kad postane pravedno prema različitostima, kada se postiže jednakost i kada se pripremaju svi učenici na život u demokratskom političkom društvu. Učenik se mora razviti u osobu koja će priznati i stvarno razumjeti različitosti i poštivati osobine drugih. Društvo posjeduje jedinstvene sustave putem kojih se provodi vrednovanje prihvatljivih ponašanja nastalih temeljem kulturne baštine, tradicije, etičkog i moralnog sustava i brojnih drugih osobina putem kojih je određen tijek razvoja moralnih vrijednosti određene zajednice (Batelan i Van Hof, 1996 prema Ninčević, 2009). Poseban značaj pri tome jest u izgradnji vrijednosti na kojima se temelje životna društva. Ljudsko dostojanstvo isključivo se temelji na ljubavi

prema čovjeku i međusobnom uvažavanju. Kako bi se omogućile temeljne osobine dostojanstva, škola mora postati mjesto u čijem su središtu vrijednosti poštivanja različitosti (Ninčević, 2009).

Od posebnog značaja za proces interkulturalnog učenja jest razumijevanje kulturnih razlika unutar učenja. Programi interkulturalnih učenja mogli bi uvelike utjecati na analizu kulturnih trendova u tim procesima. Tharp (2007) navodi kako u autohtonim američkim školama, djeca su uključena u zajednicu i imaju iskustvo međusobne suradnje i s odraslima, jer članovi autohtonih američkih zajednica vole učiti u grupama, a ne pojedinačno. Npr. učitelji u Zuni² školama organiziraju učeničke okrugle stolove kako bi se svi učenici jednako uključili te se ujedno ostvaruje suradničko učenje. Osim toga, istraživanja pokazuju da je komunikacija tijekom podučavanja u autohtonim skupinama različita od onih europskih i američkih "formalnih" načina podučavanja. Na primjer, ugodni razgovor, prijateljski pogledi među članovima grupe, dulje stanke između pitanja učitelja i odgovora učenika, neka su svojstva autohtone američke prakse učenja.

Konkretnije, sva ova ponašanja mogu se promatrati i kod Navajo³ učenika. Čini se da postoji veza između prednosti suradnje koja se vidi u tim specifičnim skupinama i stilova poučavanja. Navedeni primjer jasno pokazuje kako učenje različitih etničkih grupa može biti razvijano na sasvim drugačiji način, pa prema tome treba prilagoditi i kurikulum te školski program navikama i tradicijama onih koji imaju alternativne oblike učenja kako bi se lakše uklopili u cjelinu (Tharp, 2007).

U primjeru interkulturalnog razreda, učenici rade na grupnim zadacima ili istraživačkim projektima s društvenim organizacijama i zajednicama. Ti projekti temelje se na različitosti u svakoj grupi i stvaranju poticaja koji potiču suradnju. Osim toga, učenici rade s voditeljima organizacija i zajednica na razvoju projekta i uče o ciljevima organizacije i zajednice. Ovaj način pomaže učenicima da steknu veću svijest o raznolikosti, nadvladaju neka od njihovih unaprijed stvorenih stavova o drugima i vježbaju vještine komuniciranja i interakcije u različitim kontekstima (Marullo, 1998).

---

²Zuni su američki indijanski narod, tj. pleme iz današnje Arizone i New Mexica.

³Navajo (Navaho), sjevernoamerički Indijanci, tj. jedan od najvećih indijanskih naroda sjeverno od Meksika.

3.2.2. Širi kontekst interkulturalnog utjecaja

Suvremeno društvo u svim razvijenim zemljama pod značajnim je utjecajem interkulturalizma. U tom kontekstu interkulturalno obrazovanje predstavlja koncept razvijan sedamdesetih godina 20. stoljeća koji je značajno povećan i raširen na globalnoj razini u prvim desetljećima 21. stoljeća. S obzirom na činjenicu da je većina društava povijesno i suvremeno raznolikog porijekla, razvojem migracija, mjesta u kojima dolazi do susreta različitih kultura i tradicija postaju mjesta njihove interakcije i nadopunjavanja vrijednosti i obrazovnih praksa (Hrvatić, 2007). Kako navodi Drandić (2013: 51), „s obzirom na činjenicu kako su suvremene interkulturalne kompetencije važan segment profesionalnog razvoja unutar multikulturalnih zajednica na svijetu te sama svijest o tome da pri interkulturalnoj komunikaciji nailaze na različite barijere, proces razvoja i stjecanja interkulturalnih kompetencija trajan je i temeljen na principima cjeloživotnog učenja.“ Razvijenost interkulturalnih kompetencija kao što su otvorenost, fleksibilnost, snošljivost, empatija i interakcija, omogućava svim sudionicima obrazovnog procesa osvještavanje i uklanjanje barijera (Drandić, 2013).

U međuljudskim odnosima susreću se pojedinci sa sličnostima i razlikama. Te su razlike, posebno na kulturnom polju, više izražene kod pojedinaca koji pripadaju različitim etničkim skupinama. Stoga, da bi se izazvao i potaknuo prijelaz s multikulturalnog na interkulturalni, potrebno je poduzeti obrazovnu akciju. Odgojno djelovanje od temeljne je važnosti posebno u razvojnoj dobi. Ono se odvija tijekom godina razvojem svakog pojedinca, u kojima se oblikuje svačija osobnost (Sani, 2015).

Multikulturalizam današnjeg društva razvio se u značajnoj vrijednosti u neizostavan faktor svakodnevice koji treba uzimati u obzir pri odabiru strategija bilo kojeg razvoja, a posebice razvoja obrazovanja. Međusobno povezano djelovanje različitih kultura u isto vrijeme na istom mjestu ima značajnu ulogu samo po sebi, ali također i predstavlja nešto što traži kulturnu slobodu (Ninčević, 2009). Potreba za interkulturalizmom danas je snažni faktor razvoja suvremenih društava. Pojačan utjecaj globalizacije i interkulturalna interakcija, značajna razina migracije, zbližile su raznolike običaje različitih kultura. Dva temeljna pristupa interkulturalizmu su: fokus na promoviranju raznolikosti kao vrijednosti same po sebi te pristup fokusiranju na slobodu mišljenja i donošenja odluke i veliča kulturnu raznolikost do mjere da je ljudi slobodno odabiru. Kulturna sloboda može uključiti slobodu pojedinca za preispitivanje

a priori nametnutog podržavanja tradicije prošlosti jer u ljudskoj je prirodi prepoznati razloge za promjenu vlastitog načina života (Cambi, 2007 prema Ninčević, 2009).

Interkulturalne perspektive odnose se na organizacijsku razinu u cjelini i na sve aktivnosti koje poduzimaju odgojno-obrazovne institucije (baš kao i sve ostale društvene institucije). Treba pri tome imati na umu kako obrazovne institucije (od vrtića do sveučilišta) nisu samo mjesta učenja i gdje se stječu znanja, nego i mjesta u kojima se živi i stječe iskustva, mjesta u kojima se razvija uzajamno prihvaćanje i solidarnost (Hrvatić, 2007). Na taj se način interkulturalno obrazovanje mora proširiti na dvije dimenzije: dimenziju znanja i dimenziju iskustva kroz koje obrazovanje postaje dio života.

Sveučilišni programi školovanja učitelja koji organiziraju nastavu za djecu rane školske dobi trebali bi pružiti informacije i iskustva potrebna za uspješno zapošljavanje u sve raznovrsnijim javnim školama. Budući da postoji veća vjerojatnost da će učitelji raditi s učenicima koji se kulturološki značajno razlikuju od njih samih, od velike je važnosti da učitelji postanu svjesni pojedinih kultura i da imaju priliku razmišljati o različitim oblicima raznolikosti. Međutim, neka istraživanja sugeriraju da postoji razlog za zabrinutost u pogledu pripreme učitelja i interkulturalnog obrazovanja, tj. da učitelji nisu spremni ili sposobni primjenjivati nacionalne standarde na pravilan način u odnosu na sve učenike. Pokazalo se da samo 20% učitelja izražava sigurnost za rad s djecom iz različitih kultura (Hook Van, 2000). Neka istraživanja upućuju na to da kroz programe obrazovanja učitelja usmjerenih na raznolikost, učitelji mogu dobiti kritički uvid u učinke raznolikosti na poučavanje i učenje te mogu pripremiti pristupe koji će jamčiti jednaki tretman svakome djetetu (Cockrell i sur., 1999).

4. ULOGA TRADICIJSKE GLAZBE U INTERKULTURALNOM OBRAZOVANJU

Glazba ima važnu ulogu u svakodnevnom životu čovjeka i značajno pridonosi razvoju brojnih funkcija ljudskog organizma, tj. pomaže u poboljšanju raspoloženja te ima čitav niz drugih korisnih učinaka ne samo na ljude već i na druge žive organizme (Nikolić, 2018). U tom kontekstu glazba ima važnu ulogu i u odgoju i obrazovanju, jer se kroz glazbu omogućava razvoj kompetencija na sasvim novi način te se omogućuje privlačenje pozornosti učenika i zadržavanje pažnje na alternativan način. U kontekstu interkulturalnog obrazovanja glazba također ima važnu ulogu kao dio umjetničkog obrazovanja koje ima jedinstveni potencijal u kontekstu interkulturalne nastave. Volk je (1998 prema Mellizo, 2016) postavio zanimljivo pitanje za znanstvenike s područja glazbenog obrazovanja da razmotre može li glazbeno obrazovanje biti u poziciji da predvodi interkulturalni pristup u nastavi. Interkulturalno glazbeno obrazovanje, kakvo se danas događa u učionicama, postaje realnost suvremenog obrazovanja u svim segmentima. U tom kontekstu, interkulturalno glazbeno obrazovanje definirano je kao intenzivno proučavanje glazbe iz perspektive više od jedne kulturne / etničke skupine (Ilari i sur., 2013 prema Mellizo, 2016). Ova definicija koristi riječ multi/interkulturalan za opisivanje glazbenog sadržaja koji se podučava, ali također se odnosi na perspektivu iz koje se podučava. Ako se glazba podučava iz perspektive kulturne ili etničke skupine, onda razumno treba uzeti u obzir postupak kojim se glazba uči i podučava u tom određenom kulturnom okruženju. Međutim, ova se definicija interkulturalnog glazbenog obrazovanja razlikuje od načina na koji je primijenjena u mnogim učionicama tijekom posljednjih pedeset godina (Mellizo, 2016).

Glazba kao nastavni predmet može biti zahtjevnija od većine drugih obrazovnih područja u pogledu prezentiranja kurikularnih sadržaja. Na primjer, mnogi učitelji glazbe imaju prirodnu tendenciju da privilegiraju glazbu koja je njihova te tako podsvjesno postavljaju glazbu iz zapadne klasične tradicije u položaj moći nad ostalim vrstama glazbe. Međutim, učitelji imaju mogućnost primijeniti raznolik izbor repertoara, koji predstavlja kulturnu pluralnost u svijetu, te tako pomoći svojim učenicima da shvate da postoji mnogo visoko sofisticiranih glazbenih tradicija utemeljenih na različitim, ali podjednako logičnim principima (Campbell, 2003).

Korištenje metoda poučavanja i učenja glazbe koje su opisane kao „eurocentrične“ ili „zapadnjačke“ može se smatrati nastavkom europske dominacije te zapostavljanje drugih kultura i njihove glazbe (Drummond, 2010 prema Mellizo, 2016). Kako bi se borili protiv ovih tendencija, učitelji glazbe mogu težiti poštivanju metoda učenja i poučavanja koje ističu „bitne vrijednosti“ dane kulture (Elliott, 1989 prema Mellizo, 2016). Primjerice, u interkulturalnoj učionici, učitelji mogu pružiti mogućnost učenicima da uspoređuju glazbu različitih kultura na temelju značenja koje glazba ima za ljude u tom društvu, umjesto na temelju sviđanja i nesviđanja (Campbell, 2003). Interkulturalno glazbeno obrazovanje razmatra načine da učenici aktivnim sudjelovanjem u procesu stvaranja glazbe mogu postići bolje razumijevanje svijeta oko sebe (Mellizo, 2016).

U nastavi glazbe u Republici Hrvatskoj teži se interkulturalnoj nastavi glazbe. Prema *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (MZO, 2019) poučavanje predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost temelji se na suvremenim spoznajama i kretanjima u znanstvenom promatranju glazbe te u suvremenim spoznajama iz pedagogije, psihologije i sociologije utemeljenih na razvoju interkulturalnog društva tolerancije i različitosti koje upućuju na otvorenost i prilagodljivost procesa učenja i poučavanja, didaktički i metodički pluralizam, istraživačko, projektno i individualizirano učenje, ali i na nužnost primjene informacijsko-komunikacijske tehnologije. U tom kontekstu posebno je naglašen susret učenika i glazbe pri čemu se temeljem slušanja glazbe različitih kultura i pjevanjem tradicijskih pjesama nadopunjuju verbalne informacije. Suvremeni proces učenja glazbe temelji se na interkulturalnom načelu u skladu s odrednicama građanskoga te interkulturalnoga odgoja. Temeljem interkulturalnog načela, nastava Glazbene kulture mora se temeljiti na procesu upoznavanja glazbe vlastite kulture kao i globalne glazbe čime se razvija među učenicima svijest o različitim, ali jednako vrijednim pojedincima, narodima, kulturama, religijama i običajima (MZO, 2019). Stoga i uvođenje tradicijske glazbe Međimurja u interkulturalno obrazovanje mora biti provedeno kroz komparativno uvođenje drugih tradicijskih glazbi srednjoeuropskog područja, odnosno onih glazbi koje su značajno utjecale na samu međimursku tradicijsku glazbu. Prema tome, upoznavanje tradicijske glazbe drugih država treba biti sastavni dio interkulturalnog obrazovanja sukladno činjenici kako su mlađa djeca otvorenija prema različitoj glazbi te kako je njihova otvorenost sve manje izražena početkom razdoblja adolescencije (LeBlanc, 1991 prema Dobrota i Reić Ercegovac, 2016). Kako navode Šulentić Begić i Begić, „učenici bi mogli pjevati pjesme na stranom jeziku ili bi učenici nižih razreda mogli pjevati strane pjesme prevedene na hrvatski jezik. Osim toga, mogli

bi plesati jednostavne tradicijske plesove, proučavati nošnju, običaje s pjevanjem, gledati videozapise plesova i običaja s pjevanjem, svirati tradicijske instrumente i dr. Učenicima bi zasigurno bili zanimljivi brojni plesovi kao npr. Schuhplattler, csárdás, Ländler, monferrina, zbjónik ili polka, instrumenti alpski rog i fujara, jodlanje kao način pjevanja, običaj pritrkavanje i mnoštvo dr.“ (Šulentić Begić i Begić, 2017: 130).

U kontekstu tradicijske međimurske glazbe i interkulturalnog obrazovanja, primjena takve glazbe ne smije biti svedena isključivo na učenje tradicije tog kraja već mora biti sredstvo za povezivanje različitih kultura koje se pojavljuju u interkulturalnom razredu. Međimurska tradicijska glazba bila je pod jakim utjecajima tradicijskih glazbi okolnih područja i stoga je sama po sebi interkulturalna, pa stoga treba učenicima poslužiti kao primjer uspješne integracije i međusobnog nadopunjavanja različitih kultura. Također, učenici moraju uspoređivati vlastitu kulturu i glazbu s međimurskom tradicijskom glazbom kako bi bolje razumjeli vlastitu kulturnu osobitost i kako bi prepoznali sličnosti i razlike te međusobne utjecaje glazbe različitog podrijetla.

5. ZAKLJUČAK

Tradicijska glazba predstavlja vrstu glazbe koja je nastala prvenstveno na narodnoj tradiciji i prenosila se s „koljena na koljeno“ te ima snažno izražen kontinuitet i odražava glazbene osobitosti određenog područja na kojem nastaje. Također, prikazuje i brojne interakcije kroz prošlost tog područja s drugim područjima i njihove međusobne utjecaje. Najčešće je riječ o nekomercijalnoj glazbi koja čini kontinuirano kulturno nasljeđe gotovo svih povijesnih odrednica diljem planete. U istom obliku pojavljuje se i tradicijska glazba Republike Hrvatske koja se osobito ističe heterogenošću glazbenog izričaja različitih regija što pokazuje veoma bogatu i razvijenu kulturnu baštinu svake pokrajine. Brojni folklorni napjevi hrvatskih regija kao što su Međimurje, Podravina i Hrvatsko zagorje, temelje se na ljestvičnom sustavu starocrkvenih načina koji su prisutni u tradicijskoj glazbi drugih područja. S obzirom na činjenicu kako je suvremeno društvo sve više interkulturalno, tako je i razvoj interkulturalnog odgoja i obrazovanja sve važnija značajka razvoja suvremenih obrazovnih programa. Razumijevanje i međusobno uvažavanje svih prisutnih kultura u razrednom odjelu neophodan su preduvjet za razvoj međusobnog poštivanja, razumijevanja i uvažavanja u zajednici te stvaranja društva različitosti u kojem neće biti prisilne asimilacije već međusobne nadogradnje različitih kultura iskustvom drugih kultura i time stvaranja bogatijeg kulturnog opusa svih uključenih kultura.

Tradicijska glazba u tom kontekstu ima veoma važnu ulogu jer jasno prikazuje kako se razvija, ali i s vremenom mijenja tradicija glazbenog izričaja određenog područja te kako različiti utjecaji mogu oplemeniti i poboljšati tradicijske napjeve. Također, omogućuje i komparativnu analizu i promatranje vlastite kulture iz drugačijih perspektiva što je ključno za razvoj kvalitetnog ozračja u suvremenom interkulturalnom razrednom odjelu. S obzirom na činjenicu kako je tradicijska glazba Međimurja nastala pod snažnim utjecajem tradicijske glazbe okolnih područja kao posljedice brojnih kulturnih, političkih i društvenih veza Međimurja s okolnim regijama i državama, upravo je međimurska tradicijska glazba odličan primjer za upoznavanje djece s mogućnostima međusobne integracije i afirmacije različitih kultura unutar jednog razreda.

Zaključno, tradicijska glazba se može smatrati jednom od vrlo bitnih odrednica u svim područjima društvenog i socijalnog djelovanja pa tako i u odgojno-obrazovnim ustanovama

gdje se upotrebom tradicijske glazbe unutar nastave Glazbene kulture učenicima može približiti važnost razumijevanja teorijske osnove u svim oblicima interkulturalnih načela.

Tradicijsku glazbu treba nastaviti njegovati i dalje. Mjesta za poboljšanjem učenja tradicijske glazbe u školama uvijek ima. Međutim, vrlo je pozitivno za prepoznati da je koncept prihvaćanja različitosti kroz interkulturalnu nastavu glazbe zaživio i u kurikulumima hrvatskih odgojno-obrazovnih ustanova.

6. LITERATURA

1. Anderson, W. M. i Campbell, P. S. (2010). *Multicultural perspectives in music education*. Maryland: R&L Education.
2. Bajuk, L. (2018a). Međimurska popevka na listi UNESCO-a. *Vijenac*, 646. Preuzeto s: <https://www.matica.hr/vijenac/646/meimurska-popevka-na-listi-unesco-a-28498/>
3. Bajuk, L. (2018b). *Odjeci slavenskog mita u nematerijalnoj kulturi Međimurja* (doktorski rad). Zagreb: Filozofski fakultet.
4. Bajuk, L. (2020). *Međimurska popevka*. Zagreb: Lijevak.
5. Bedeković, V. (2013). Interkulturalni pristup odgoju i obrazovanju pripadnika romske manjine. U: V. Mlinarević, M. Brust Nemet i J. Bushati (ur.), *Obrazovanje za interkulturalizam - Položaj Roma u odgoju i obrazovanju* (str. 15-28). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
6. Campbell, P. S. (2003). Ethnomusicology and music education: Crossroads for knowing music, education, and culture. *Research Studies in Music Education*, 21(1),16-30.
7. Ceribašić, N. (2012). Međimurske popijevke. U: Z. Vitez (ur.), *48. međunarodna smotra folkloru / 48th International Folklore Festival* (str. 10-12). Zagreb: Koncertna direkcija Zagreb.
8. Cockrell, K. S., Placier, P. L., Cockrell, D. H. i Middleton, J. N. (1999). Coming to terms with "diversity" and "multiculturalism" in teacher education: Learning about our students, changing our practice. *Teaching and Teacher Education*, 15, 351-396.
9. Dobrota, S. i Reić Ercegovac, I. (2016). *Zašto volimo ono što slušamo: Glazbeno-pedagoški i psihologijski aspekti glazbenih preferencija*. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.
10. Drandić, D. (2013). Uloga i kompetencije nastavnika u interkulturalnom obrazovanju. *Magistra Iadertina*, 8(1), 49-57.
11. Đuranović, M., Miljković, D. i Vidić, T. (2019). *Odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Hook Van, C. W. (2000). Preparing Teachers for the Diverse Classroom: A Developmental Model of Intercultural Sensitivity. *Eric institute report*, 67-72.
13. Hrvatić, N. (2007). Interkulturalna pedagogija: nove paradigme. *Pedagogijska istraživanja*, 241-252.
14. *Hrvatska puna života*. Preuzeto s: <https://croatia.hr/hr-HR/doziviljaji/kultura-i-bastina/unesco-nematerijalna-dobra-medimurska-popevka>

15. Kellner, D. (2003). Toward a critical theory of education. *Democracy & Nature*, 9(1), 51-64.
16. Marošević, G. (2016). Folklorna glazba. U: Z. Vitez i A. Muraj (ur.), *Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha* (str. 409-421). Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
17. Marullo, S. (1998). Bringing Home Diversity: A Service-Learning Approach to Teaching Race and Ethnic Relations. *Teaching sociology*, 26(4), 259-275.
18. Mellizo, J. (2016). *Multicultural Music Education and Intercultural Sensitivity in Early Adolescence: A Mixed Methods Study* (doktorski rad). Laramie, WY: University of Wyoming.
19. Messner, W. i Schäfer, N. (2012). *The ICCA Facilitator's Manual. Intercultural Communication and Collaboration Appraisal*. London: GloBus Research.
20. Miholek, V. (2016). Cimbali / cimbule, cimbulje. *Podravske širine*. Preuzeto s: <https://podravske-sirine.com.hr/arhiva/4605>
21. MZO (2019). *Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html
22. Nettl, B. i Béhague, G. (1973). *Folk and Traditional Music of the Western Continents*. London: Prentice-Hall.
23. Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak: časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 159(1-2), 139-158.
24. Ninčević, M. (2009). Interkulturalizam u odgoju i obrazovanju: Drugi kao polazište. *Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja*, 7(1), 59-83.
25. Rendulić, I. (2019). *Upotreba tradicijskih instrumenata u nastavi glazbene kulture* (završni rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.
26. Sani, S. (2015). The Importance of Intercultural Education in Developmental Age. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 197, 1148-1151.
27. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2017). Tradicijska glazba srednjoeuropskih država i interkulturalni odgoj u osnovnoškolskoj nastavi glazbe. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 66(1), 123-133.
28. Stipčević, E. (1996). Hrvatskokajkavska glazbena baština. U: A. Jembrih (ur.), *Kajkaviana croatica – hrvatska kajkavska riječ* (str. 317–328). Donja Stubica: Družba Braća hrvatskog zmaja i Muzej za umjetnost i obrt.

29. Šundalić, A. (2013). Obrazovanje za dijalog i suživot u različitosti. U: V. Mlinarević, M. Brust Nemet i J. Bushati (ur.), *Obrazovanje za interkulturalizam - Položaj Roma u odgoju i obrazovanju* (str. 91-103). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
30. Tharp, R. G. (2007). A perspective on unifying culture and psychology: Some philosophical and scientific issues. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 27-28(2-1), 213-233.